

Brüssel, 1. detsember 2023
(OR. en)

16040/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0227(COD)

AGRI 749
AGRILEG 314
SEMENCES 109
PHYTOSAN 119
FORETS 188
CODEC 2279
IA 340

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Alaliste esindajate komitee (COREPER I) / nõukogu

Komisjoni dok nr: 11503/23

Teema: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse taimse paljundusmaterjali tootmist ja turustamist liidus ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) 2016/2031, 2017/625 ja 2018/848 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 66/401/EMÜ, 66/402/EMÜ, 68/193/EMÜ, 2002/53/EÜ, 2002/54/EÜ, 2002/55/EÜ, 2002/56/EÜ, 2002/57/EÜ, 2008/72/EÜ ja 2008/90/EÜ (taimset paljundusmaterjali käsitlev määrus)
– Eduaruanne

I. SISSEJUHATUS

1. Komisjon võttis 5. juulil 2023 vastu kaks omavahel tihedalt seotud seadusandlikku ettepanekut, et vaadata läbi ja ajakohastada õigusnormid, mis käsitlevad taimse paljundusmaterjali ja kultiveerimismaterjali tootmist ja turustamist ELis. Need on osa komisjoni toidu ja elurikkuse paketist, millesse kuuluvad seadusandlikud ettepanekud, mis hõlmavad ka mulla seisundit, uusi genoomikameetodeid ja jäätmete raamdirektiivi osalist läbivaatamist. Ettepanekud esitati nõukogule 6. juulil 2023.

2. Praegu kuuluvad kõnealuste õigusaktide hulka ühist põllumajandustaimesorvide kataloogi käsitlev direktiiv ja 11 turustamist käsitlevat direktiivi, mis hõlmavad seemneid, taimset paljundusmaterjali ja kultiveerimismaterjali. Mõned direktiivid pärinevad 1960ndatest aastatest. Selline õigusnormide killustatus põhjustab liikmesriikides erinevaid rakendamistavasid ning pädevatele ametiasutustele ja ettevõtjatele suure halduskoormuse. Lisaks ei ole kehtivad õigusaktid kooskõlas muude taimetervist, ametlikke kontrollid ja GMOsid käsitlevate õigusaktidega, need on teaduslikust seisukohast aegunud ning vajavad uuendamist, et edendada täiustatud sorte ja kohaneda uute kliimaprobleemidega, täitmaks roheline kokkulepe, eelkõige strateegia „Talust taldrile“ ja elurikkuse strateegia eesmärgid.
3. Taimset paljundusmaterjali käsitleva ettepanekuga¹ kehtestatakse uus seadusandlik lähenemisviis, kuna sellega asendatakse kümme turustamist käsitlevat direktiivi ühe määrusega. Ettepaneku eesmärgid on eelkõige järgmised:
- lihtsustada õigusraamistikku õigusnormide selgemaks muutmise ja ühtlustamise teel;
 - hõlbustada tehnika arengut, et edendada digitehnoloogiat ja uudseid tehnoloogiaid, näiteks biomolekulaarsete meetodite kasutamist;
 - vähendada halduskoormust;
 - tagada muutuvatele põllumajandus- ja keskkonnatingimustele kohandatud kvaliteetset taimse paljundusmaterjali kättesaadavus;
 - tagada toiduga kindlustatus, põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside säilitamine ja elurikkuse kaitse ning
 - parandada sidusust ametlike kontrollide ja taimetervisealaste õigusaktidega.

¹ Dok 11502/23 + ADD 1.

Uus määrus hõlmab seemneid ja kõiki muid materjalivorme, mis on ette nähtud tervete taimede vegetatiivseks paljundamiseks. See ei hõlma kultiveerimismaterjali, dekoratiivtaimi, taimset paljundusmaterjali, mida eksporditakse kolmandatesse riikidesse, ega muuks mitteturunduslikuks otstarbeks ette nähtud taimset paljundusmaterjali.

4. Euroopa Parlamendis juhib määruse ettepaneku menetlemist põllumajanduse ja maaelu arengu komisjon ning raportööriks on määratud Herbert Dorfmann (PPE, Itaalia). Tema raporti projekt avaldati 10. novembril 2023. Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon esitab oma arvamuse.

II. ÜLEVAADE TÖÖST NÕUKOGU ETTEVALMISTAVATES ORGANITES

1. Komisjon tutvustas ettepanekut ja selle mõjuhinnangut² põllumajanduse geneetiliste ressursside ja innovatsiooni töörühma (edaspidi „töörühm“) liikmete mitteametlikul videokonverentsil 6. juulil 2023, millele järgnes 25. juulil 2023 põllumajanduse ja kalanduse nõukogu istungil tehtud ettekanne.
2. Ettepaneku artiklite läbivaatamine ja üksikasjalikud arutelud jätkusid 2023. aasta septembrist detsembrini. Hispaania eesistumise ajal keskenduti kokku kolmel töörühma koosolekul ettepaneku artiklite 1–22 läbivaatamisele ja arutamisele.

PEAMISED KÜSIMUSED JA EDUSAMMUD

3. Delegatsioonid on kogu ettepaneku teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult teinud arvukalt tehnilisi märkusi. Nagu eespool märgitud, on eesistujariik Hispaania teinud tööd artiklite 1–22 muudetud tekstiga ning püüdnud enamikku neist märkustest arvesse võtta, et nende artiklite sisu edasi arendada ja selgitada.

² 11694/23.

a) **Üldised märkused**

Delegatsioonid üldiselt toetavad ettepaneku peamisi eesmärke, milleks on selgitada taimse paljundusmaterjali tootmist ja turustamist käsitlevaid kehtivaid õigusakte, suurendada järjepidevust ning võimaldada uute teaduslike ja tehniliste lahenduste kasutuselevõtmist. Samuti tervitavad nad asjaolu, et säilitatakse praeguse süsteemi kaks sammast (sortide registreerimine ja sertifitseerimine).

Delegatsioonide esitatud üldistes märkustes tuuakse välja mitu valdkonda, kus sätteid tuleb täpsustada ja selgitada:

– **Halduskoormus**

Paljud delegatsioonid usuvad, et ettepaneku sisust lähtudes suureneks ettevõtjate ja pädevate ametiasutuste halduskoormus teatavates valdkondades ning muutuks ebaproportsionaalseks.

Ettepanek sisaldab tõepoolest täiendavaid aruandlus- ja auditeerimisnõudeid pädevatele asutustele ning arvukalt lubadega või registreerimisega seotud kohustusi ettevõtjatele, mis suurendab märkimisväärselt bürokraatiat. Halduskoormust suurendab ka järelevalve- ja kontrollinõuete kehtestamine veel reguleerimata valdkondades, nagu ümberpakendamise ja ümbermärgistamise lubamine või teatavat liiki materjali tootmise lubamine.

– **Õigusakt / komisjonile volituste andmine**

Ettepanekuga koondatakse suur hulk kehtivaid direktiive ühte ühtsesse määrusesse. Mõned delegatsioonid on arvamusel, et selle sätted on tihti ebamäärased ning et see sisaldab suurt hulka delegeeritud õigusakte ja rakendusakte, mis toob kaasa riski tekitada õiguskindlusetust, suuremat killustatust ja vastuolu kehtivate siseriiklike õigusnormidega. Need delegatsioonid on seisukohal, et tuleb püüda saavutada tasakaal riiklike nõuete suurema ühtlustamise ja paindlikkuse vahel.

– **Kohaldamine**

Määrust hakatakse kohaldama kolm aastat pärast jõustumist. Siiski tundub see tähtaeg mõne delegatsiooni jaoks liiga lühike, arvestades, et määrus sisaldab suurt hulka sätteid rakendusaktide jaoks. Need delegatsioonid väidavad, et liikmesriigid vajavad rohkem aega, sest nad peavad vastu võtma täiendavad siseriiklikud õigusaktid.

– **Ametliku kontrolli lisamine määrusesse**

Taimset paljundusmaterjali käsitlevate õigusaktide määruse (EL) 2017/625 kohaldamisalasse lisamise eeliseid ja puudusi tuleb täiendavalt analüüsida. Delegatsioonid kardavad, et puudused võivad kaaluda üles kasu, kuna suureneb pädevate asutuste haldus- ja finantskoormus, võttes arvesse uusi auditeerimis- ja aruandluskohustusi.

– **Erandid**

Mõned delegatsioonid väljendasid muret erandite pärast, mis on ette nähtud tavapõllumajanduses kasutatava heterogeense materjali registreerimise, põllumajandustootjate vahelise seemnete vahetuse ja lõppkasutajatele turustatava taimse paljundusmaterjali suhtes.

– **Kestlikkusepõhine viljelus- ja kasutusväärtus / eristatavus, ühtlikkus ja püsivus**

Paljud delegatsioonid seavad kahtluse alla kestlikkusepõhise viljelus- ja kasutusväärtuse hindamise kohustused puu- ja köögiviljasortide puhul. Puu- ja köögiviljasortide kestlikkusepõhise viljelus- ja kasutusväärtuse testimise kulud ja selliste testide keeruline korraldus ei pruugi olla keskmise suurusega ja väikestele aretusettevõtetele vastuvõetavad. Lisaks on kahtlusi selle suhtes, kas kõiki teistes liikmesriikides tehtud eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse ning viljelus- ja/või kasutusväärtuse teste tunnustatakse, arvestades erinevaid ilmastikutingimusi ja praegust kvaliteedikontrollisüsteemi.

b) Märkused artiklite 1–22 kohta

Delegatsioonid tegid eelkõige järgmised märkused:

– **Reguleerimisese (artikkel 1)**

Ei ole selge, kas kõnealune määrus peaks sisaldama sätteid kasvatustingimuste või taimse paljundusmaterjali kasutamise kontrolli kohta muuks otstarbeks kui toidu, sööda ja muude toodete tootmine.

– **Kohaldamisala (artikkel 2)**

On vaja selgitada nõudeid uute liikide lisamiseks kõnealuse määruse kohaldamisalasse. Samuti taotlesid mõned riigid uue, nn suletud ringluse klausli lisamist, et jätta kõnealuse määruse kohaldamisalast välja teatav taimne paljundusmaterjal, mille puhul puudub sordi kaubandusliku kasutamise eesmärk.

– **Mõisted (artikkel 3)**

Teatavate aspektide selgitamiseks tuleb ümber sõnastada mõned mõisted, eelkõige järgmised: „lõppkasutajad“, „säilitussort“, „ametlikult tunnustatud kirjeldus“, „kvaliteeti vähendavad taimekahjustajad“, „turustamine“, „mittesordiehtne/mitteliigiehtne“ ja „ hübriidsort“; teised tuleb viia kooskõlla taimetervist käsitlevate õigusaktide mõistetega (nt „ettevõtja“ ja „seemned“) või OECD seemnekavadega. Lisaks palusid paljud delegatsioonid mõiste „mitme kloonu segu“ väljajätmist. Mõisted vaadatakse teist korda läbi, võttes arvesse nendega seotud artiklite täielikku esimest läbivaatamist.

– **Tootmise ja turustamise üldnõuded (Artiklid 5–10)**

I lisa loetletud liikide taimset paljundusmaterjali võib toota ja turustada üksnes juhul, kui liik on registreeritud riiklikus või Euroopa sordiregistris ning üksnes siis, kui see kuulub järgmistesse kategooriatesse (supereliit-, eliit-, sertifitseeritud ja standardmaterjal või seeme). Kaubanduses müüdavate seemnete väljajätmine on ikka veel arutlusel. Erandeid registreerimisest kohaldatakse heterogeense materjali, lõppkasutajatele turustatava taimse paljundusmaterjali ning säilitusvõrgustike ja põllumajandustootjate vahelise seemnevahetuse suhtes.

Valitud kloonid ja polükloonaalse taimse paljundusmaterjali võib samuti kanda eriregistritesse ning neid võib toota ja turustada konkreetsete õigusnormide alusel. Mõned delegatsioonid märkisid, et selliseid sätteid ei tuleks kohaldada kloonide või mitme klooni segude suhtes.

Pädev asutus võib lubada ettevõtjal sertifitseerida taimset paljundusmaterjali supereliit-, eliit- ja sertifitseeritud materjali või seemnete puhul ametliku järelevalve all. Sellega seoses taotlesid mõned delegatsioonid, et säilitataks võimalus keelduda loa andmisest teatavate tundlike tegevuste jaoks. Lisaks märkisid nad, et saavad toetada taimse paljundusmaterjali sertifitseerimist ametliku järelevalve all üksnes juhul, kui üksikasjalikud kontrolli käsitlevad õigusnormid jäävad liikmesriikide pädevusse. Mõned delegatsioonid on samuti palunud viia need sätted kooskõlla ametliku kontrolli määrusega.

– **Märgistamine (artiklid 15–20)**

Kehtestatakse taimse paljundusmaterjali märgistamise eeskirjad, et tagada selle nõuetekohane identifitseerimine. Delegatsioonid palusid selgitada mõningaid aspekte, eelkõige mis puudutab taimetervisealastes õigusaktides sisalduvate taimepassidega seotud kohustuste täitmist ning eri liiki taimset paljundusmaterjali käsitlevaid erinõudeid koos kohustusliku märgistamisega.

– **Seemnesegud (artiklid 21 ja 22)**

Mitu delegatsiooni soovis võimalust teha seemnesegusid ka I lisa B osas loetletud liikidega ja muude liikidega, mis ei ole käesoleva määrusega hõlmatud, kuna see on praegu kohaldatavate õigusaktide alusel võimalik.

4. Eesistujariik kavatseb neid arutelusid lähinädalatel jätkata ja teeb tööd eesistujariigi tekstiga. Eesistujariik korraldab 19.–20. detsembril 2023 töörühma liikmete täiendava mitteametliku videokonverentsi, et esitada eesistujariigi ümbersõnastuse ettepanekud³ seni läbi vaadatud artiklite kohta, eesmärgiga töötada välja ja selgitada nende sisu.
5. Tuginedes Hispaania eesistumisperioodil tehtud edusammudele, kavatseb järgmine eesistujariik Belgia jätkata tööd selle dokumendiga tehnilisel tasandil.
6. Eespool toodut silmas pidades palutakse nõukogul võtta teadmiseks ettepaneku läbivaatamisel tehtud edusammud ja vahetada arvamusi.

³ Dok 16295/23 (avaldatakse peatselt).